

Sygn. akt I C 1133/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2024r.

Sąd Rejonowy w Kaliszu w I Wydziale Cywilnym, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Michał Włodarek

Protokolant: Ewelina Fengier

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 lutego 2024r. w K.

sprawy z powództwa **A. P. (PESEL (...))**

przeciwko pozwanemu **TUZ Towarzystwu (...)** z/s w W. (**KRS (...)**)

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego TUZ Towarzystwa (...) z/s w W. na rzecz powoda A. P. kwotę 30.261,88zł (trzydzieści tysięcy dwieście sześćdziesiąt jeden złotych 88/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi:

- od kwoty 14.000,00zł (czternaście tysięcy złotych 00/100) od dnia 20 maja 2022r. do dnia zapłaty,

- od kwoty 16.261,88zł (szesnaście tysięcy dwieście sześćdziesiąt jeden złotych

88/100) od dnia 18 grudnia 2023r. do dnia zapłaty,

2. nakazuje pobrać na rzecz Skarbu Państwa — Sądu Rejonowego w Kaliszu tytułem zwrotu części nieuiszczonych wydatków od pozwanego TUZ Towarzystwa (...) z/s w W. kwotę 3.215,76zł (trzy tysiące dwieście piętnaście złotych 76/100),

3. zasądza od pozwanego TUZ Towarzystwa (...) z/s w W. na rzecz powoda A. P. kwotę 5.531,00zł (pięć tysięcy pięćset trzydzieści jeden złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 3.600,00zł (trzy tysiące sześćset złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami w wysokości w stosunku rocznym odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty

sędzia Michał Włodarek

Sygn. akt I C 1133/22

UZASADNIENIE

W dniu 20 maja 2022r. powód A. P. skierował do tut. Sądu w stosunku do pozwanego TUZ Towarzystwa (...) z/s w W. pozew domagając się zasądzenia na swoją rzecz kwoty 14.000,00zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty, tytułem niewypłaconej części odszkodowania w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników w związku ze szkodą doznaną w dniu 17 lutego 2022r. budynku mieszkalnego, stodoły i budynku gospodarczego, a ponadto kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, że jest właścicielem gospodarstwa rolnego znajdującego się w miejscowości L., a z pozwanym ubezpieczycielem łączy go umowa obowiązkowego ubezpieczenia budynków wchodzących w skład

gospodarstwa rolnego oraz obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego.

Powód wskazał, że w dniu 17 lutego 2022r. w wyniku oddziaływania silnego wiatru doszło do uszkodzenia ubezpieczonych nieruchomości – uszkodzeniu budynek, mieszkalny, stodoła i budynek gospodarczy.

Powód wyjaśnił, że pozwany uznając swoją odpowiedzialność, co do zasady wypłacił poszkodowanemu odszkodowanie w łącznej wysokości 17.599,30zł.

Zdaniem powoda przyznana kwota nie jest wystarczająca do przywrócenia uszkodzonych budynków do stanu sprzed szkody, a ponadto odszkodowanie nieprawidłowo zostało przez pozwanego pomniejszone o wartość zużycia technicznego budynków.

Wobec tego, powód zlecił sporządzenie prywatnej opinii, z której wynika, że koszt likwidacji szkody w uszkodzonym budynku wynosi 33.060,00zł, w tym budynku mieszkalnego 560,00zł (wartość niekwestionowana), stodoły 500,00zł i budynku gospodarczego 32.000,00zł.

Mając to na uwadze, powód złożył odwołanie od decyzji pozwanego, zaś pozwany uwzględnił je jedynie w części oraz odmówił wypłaty dalszego roszczenia.

Powód podkreślił, że pozwany nieprawidłowo pomniejszył należne mu odszkodowanie o stopień zużycia technicznego budynków określony w umowie ubezpieczenia.

W ocenie powoda suma ubezpieczenia wskazana w polisie ubezpieczenia uwzględnia już należy stopień zużycia technicznego budynku. Odliczenie ponowne stopnia zużycia technicznego w wysokości wskazanej w polisie od kwoty odszkodowania jest zatem w jego ocenie niedopuszczalne.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Kaliszu z dnia 20 lipca 2022r. w sprawie o sygn. akt I Nc 1199/22 uwzględniono w całości roszczenia powództwa oraz rozstrzygnięto o kosztach postępowania.

Pozwany wniósł sprzeciw od przedmiotowego orzeczenia.

Pozwany zaskarżył nakaz zapłaty w całości oraz wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany zakwestionował roszczenie powoda co do wysokości.

W odpowiedzi na sprzeciw powód podtrzymał dotychczas wyrażone w sprawie stanowisko procesowe.

W piśmie procesowym z dnia 18 grudnia 2023r. powód dokonał zmiany jakościowej powództwa w ten sposób, że wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz łącznie kwoty 30.261,88zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od kwoty 14.000,00zł od dnia 20 maja 2022r. do dnia zapłaty i od kwoty 16.261,88zł od dnia rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty oraz w pozostałym zakresie podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości, w tym w jego rozszerzonej części.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

Powód A. P. jest właścicielem gospodarstwa rolnego położonego w miejscowości L..

W skład tego gospodarstwa rolnego wchodzi m.in.:

- budynek mieszkalny murowany, rok budowy 1973, o pow. 180m²,

- stodoła murowana, rok budowy 1977, o pow. 150m²,
- budynek gospodarczy murowany, rok budowy 1967, o pow. 156m²,
- budynek gospodarczy murowany, rok budowy 1967, o pow. 60m².

(okoliczność bezsporna, dokumenty akt szkodowych – płyta Cd. k. 21)

W dniu 29 grudnia 2021r. powód zawarł z pozwanym TUZ Towarzystwem (...) z/s w W. umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolnika ((...)) oraz ubezpieczenia budynków rolnych od ognia i innych zdarzeń losowych potwierdzoną polisą seria (...), z okresem ubezpieczenia od dnia 1 stycznia 2022r. do dnia 31 grudnia 2022r.

Zakresem ubezpieczenia objęto:

- budynek mieszkalny murowany, pokrycie dachu papa/lepik, rok budowy 1973, o pow. 180m²,
- stodoła murowana, pokrycie dachu papa/lepik, rok budowy 1977, o pow. 150m²,
- budynek gospodarczy murowany, pokrycie dachu eternit, rok budowy 1967, o pow. 156m²,
- budynek gospodarczy murowany, pokrycie dachu eternit, rok budowy 1967, o pow. 60m².

Wartość nieruchomości w stanie nowym oznaczono:

- dla budynku mieszkalnego na kwotę 449.279,75zł,
- dla stodoły na kwotę 146.251,02zł,
- dla budynku gospodarczego na kwotę 109.200,00zł,
- dla budynku gospodarczego na kwotę 42.000,00zł.

Sumę ubezpieczenia ustalono:

- dla budynku mieszkalnego na kwotę 354.931,00zł, przy uwzględnieniu 21% stopnia zużycia budynku,
- dla stodoły na kwotę 71.663,00zł, przy uwzględnieniu 51% stopnia zużycia budynku,
- dla budynku gospodarczego na kwotę 109.200,00zł, przy uwzględnieniu 0% stopnia zużycia budynku,
- dla budynku gospodarczego na kwotę 42.000,00zł, przy uwzględnieniu 0% stopnia zużycia budynku,

Wysokość składki uiszczony przez powoda określono łącznie na kwotę 529,00zł.

(okoliczność bezsporna, polisa k. 8-10, dokumenty akt szkodowych – płyta Cd. k. 21)

W dniu 17 lutego 2022r. w wyniku oddziaływania na budynki powoda gwałtownych czynników zewnętrznych, tj. warunków atmosferycznych w postaci silnego wiatru doszło do częściowego uszkodzenia budynku mieszkalnego, stodoły i budynku gospodarczego.

Po ujawnieniu skutków zdarzenia powód przystąpił niezwłocznie do zabezpieczenia uszkodzonych budynków oraz do niezbędnych prac naprawczych ukierunkowanych w szczególności na zapobieżenie dalszej degradacji stanu technicznego budynków i w celu uchylenia grożącej mieniu szkody.

Powód dokonał u pozwanego TUZ Towarzystwa (...) z/s w W. zgłoszenia zaistnienia szkody w nieruchomościach w celu przeprowadzenia postępowania szkodowego w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej Ubezpieczyciela z tytułu umowy ubezpieczenia majątkowego.

Postępowanie szkodowe zostało zarejestrowane pod numerem (...).

W związku ze zgłoszeniem pozwany TUZ Towarzystwo (...) z/s w W. przeprowadził postępowanie szkodowe w ramach, którego dokonał oceny rodzaju, charakteru i rozmiarów uszkodzeń w nieruchomości poszkodowanego oraz przeprowadził kalkulację kosztów naprawy/odtworzenia.

Decyzjami z dnia 15 marca i 26 kwietnia 2022r. pozwany ustalił i przyznał powodowi odszkodowanie łącznej wysokości 17.599,30zł, i tak w związku z uszkodzeniem domu jednorodzinnego kwotę 560,00zł (roszczenie niekwestionowane co do wysokości), budynku gospodarczego kwotę 16.674,31zł i stodoły kwotę 364,99zł oraz odmówił jego wypłaty w pozostałej części.

(decyzje k. 11-12, 13, dokumenty akt szkodowych – płyta Cd. k. 21, informacja meteorologiczna k. 65)

W dniu 17 lutego 2022r. na nieruchomości stanowiące własność powoda oddziaływały silne i gwałtowne czynniki zewnętrzne w postaci huraganowego wiatru.

W wyniku ich działania na elementy konstrukcyjne budynków jednorodzinnego, budynku gospodarczego i stodoły uszkodzeniu uległo:

- w budynku gospodarczym: zerwany cały dach, konstrukcja, poszycie, nadmurówka, komin,
- w stodole: zerwane płyty eternitowe w licznie 5 sztuk.

W dniu powstania szkody, tj. 17 lutego 2022r. od dnia zawarcia pomiędzy powodem i pozwanym umowy ubezpieczenia upłynęło 47 dni, tj. 0,13 części roku.

Stopień zużycia technicznego w tym okresie, tj. od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia do dnia powstania szkody wyniósł:

- dla stodoły 0,16%, a jego stopień zużycia względem nieruchomości w nowym stanie wynosił 51,16%,
- dla budynku 0,16%, a jego stopień zużycia względem nieruchomości w nowym stanie wynosił 0,16%.

Powyższe kwalifikowało budynki do wykonania naprawy.

Wysokość rzeczywistej szkody w nieruchomościach powoda na skutek zdarzenia z dnia 17 lutego 2022r. wynosi łącznie 47.301,18zł, i tak:

- dla budynku gospodarczego 46.527,95zł brutto (46.602,51zł x 0,16%),
- dla budynku stodoły 773,23zł brutto (774,47zł x 0,16%).

Wartość kwotowa stopnia zużycia budynków od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia do dnia powstania szkody wynosi:

- dla budynku mieszkalnego, przy uwzględnieniu jego wartości ustalonej na kwotę 354.931,00zł – 567,89zł (354.931,00zł x 0,16%),
- dla stodoły, przy uwzględnieniu jej wartości ustalonej na kwotę 71.663,00zł – 114,66zł (71.663,00zł x 0,16%),

- dla budynku gospodarczego, przy uwzględnieniu jego wartości ustalonej na kwotę 109.200,00zł – 174,72zł (109.200,00zł x 0,16%).

(dokumenty akt szkodowych – płyta Cd. k. 21, informacja meteorologiczna k. 65, opinia biegłego k. 93-136, 158-159)

Powód w związku z zaistniałym zdarzeniem dokonał odtworzenia uszkodzonych substancji budynkowych oraz poniósł z tego tytułu wydatki.

(dokumenty akt szkodowych – płyta Cd. k. 21)

Na etapie przedsądowym powód zlecił specjalistę w dziedzinie budownictwa i kosztorysowania szkód w budynkach i wyceny nieruchomości sporządzenie prywatnej ekspertyzy.

(oferta wykonawcza k. 14-15)

Sąd uznał za przydatną do ustalenia stanu faktycznego opinię sporządzoną przez biegłego z zakresu budownictwa albowiem jest ona pełna, jasna, zrozumiała, wyczerpująca i kompleksowa oraz wewnętrznie spójna. Biegły w opinii udzielił odpowiedzi na wszystkie postawione w tezie dowodowej pytania, sformułowania zawarte w treści opinii pozwalają na zrozumienie wyrażonych w nich ocen i poglądów oraz sposobu dochodzenia do nich, a ponadto biegły przedstawił metodę badawczą, materiał badawczy, na którym się oparęgo. Wnioski końcowe opinii są zwięzłe i precyzyjne, a ponadto wnioski opinii są logiczne i znajdują oparcie w przeprowadzonych przez biegłą badaniach i nie budzą zastrzeżeń, co do ich trafności w porównaniu z podanym w opinii materiałem badawczym.

Ponadto biegły w sposób fachowy i rzeczowy ustosunkował się również do wszystkich zarzutów skierowanych w stosunku do opinii wypowiadając się szczegółowo w obszarze każdego zastrzeżenia odwołując się przy tym do dokumentarnego materiału dowodowego oraz reguł postępowania przy sporządzaniu takiego typu operatu.

Z tych samych co wskazanych powyżej względów Sąd odmówił w części przydatności do ustalenia stanu faktycznego kalkulacji wartości szkody sporządzonej w postępowaniu szkodowym w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela.

Za wiarygodne należało uznać zaliczone w poczet materiału dowodowego dokumenty zgromadzone w postępowaniu albowiem zostały one sporządzone przez uprawnione organy w ramach przysługujących im kompetencji, w sposób rzetelny i fachowy. Ich prawdziwość i autentyczność nie wzbudziła w ocenie Sądu wątpliwości.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Powództwo podlegało uwzględnieniu w całości.

Na wstępie należy stwierdzić, co nie jest okolicznością sporną, iż powód posiadał zawartą z pozwanym ważną i skuteczną umowę ubezpieczenia majątkowego, która określała podmiotowo i przedmiotowo prawa i obowiązki stron tego kontraktu, że nastąpiło zdarzenie losowe przewidziane przez zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela, że było to zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną niezależną od działania czy też zaniechania po stronie powoda, że zdarzenie to spowodowało szkodę w mieniu powoda, którą winien naprawić pozwany w pełnym rozmiarze.

Sporne pozostawały natomiast zakres i obszar szkody oraz wartość restytucji.

Na podstawie art. 805 § 1 kc przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę, natomiast na podstawie art. 805 § 2 pkt 1 kc świadczenie ubezpieczyciela polega w szczególności na zapłacie przy ubezpieczeniu majątkowym – określonego odszkodowania za szkodę powstałą wskutek przewidzianego w umowie wypadku. Na podstawie art. 821 kc przedmiotem ubezpieczenia majątkowego może być każdy interes majątkowy, który nie jest sprzeczny z prawem i daje się ocenić w pieniądzu.

O powstaniu odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń nie decyduje wyłącznie powstanie po stronie ubezpieczającego cywilnoprawnego obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej osobie trzeciej, lecz wystąpienie wypadku ubezpieczeniowego. Wypadek ubezpieczeniowy jest natomiast zdarzeniem, które strony umowy ubezpieczenia określiły jako przyczynę uzasadniającą odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń.

W odniesieniu do ubezpieczenia budynków rolniczych podstawą do określenia wysokości odszkodowania są przede wszystkim przepisy Rozdziału IV ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2023.2500 – t.j.).

Górną granicę tej wysokości stanowi suma ubezpieczenia, którą zgodnie z art. 70 ust. 1 tej ustawy ustalają strony umowy odrębnie dla każdego budynku rolniczego. Sposoby, w jaki może odbyć się to ustalenie, określone są w art. 70 ust. 2 – 4 ww. ustawy, przy czym art. 70 ust. 2 pkt 1 ustawy przewiduje możliwość ustalenia sumy ubezpieczenia jako rzeczywistej wartości budynku, tj. wartości w stanie nowym w dniu zawarcia umowy, pomniejszonej o stopień zużycia.

W granicach uzgodnionej sumy ubezpieczenia sposoby określenia wysokości szkody, a więc również wysokości odszkodowania, wskazane są w art. 68 i 69 w/w ustawy. 3. Jeżeli ubezpieczony nie będzie podejmował odbudowy zniszczonych budynków, zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy, wysokość szkody określa się na podstawie cenników stosowanych przez zakład ubezpieczeń.

Z treści art. 68 ust. 1 pkt 2 w/w ustawy, nie wynika, aby ustalone koszty naprawienia szkody miały być pomniejszane o ustalony w dokumencie ubezpieczenia stopień zużycia budynku. Z treści art. 13 ust. 3 w/w ustawy wynika, że odszkodowanie z ubezpieczenia mienia musi odpowiadać wysokości szkody oraz mieścić się w granicach sumy ubezpieczenia. Celem ubezpieczenia obowiązkowego jest bowiem umożliwienie ubezpieczonemu naprawy zniszczonego na skutek zdarzeń losowych mienia. Regulacje przewidziane art. 70 w/w ustawy służą dostosowaniu sumy ubezpieczenia do wartości ubezpieczeniowego mienia. Stąd też ubezpieczyciel wypłaca odszkodowanie równe wysokości poniesionej przez ubezpieczonego szkody, jednak z uwzględnieniem ograniczenia odpowiedzialności do wysokości sumy ubezpieczenia.

Wysokość odszkodowania jest uzależniona w pierwszej kolejności od wysokości zaistniałej szkody. Oznacza to, że przy szacowaniu wysokości szkody zastosowanie znajdują reguły z art. 361 § 2 kc z modyfikacjami wynikającymi z art. 68 – 69 wskazanej ustawy, dotyczącymi raczej metody ustalania wysokości szkody aniżeli celu, który ma zrealizować odszkodowanie. W rezultacie kwota wypłaconego odszkodowania nie ulega proporcjonalnemu zmniejszeniu o równowartość zużycia budynków.

Kosztorys i wykazana w nim wysokość szkody ma zapewnić realizację zasady, iż odszkodowanie ma zapewnić przywrócenie stanu poprzedniego (odbudowę, remont lub naprawę takiego samego budynku). W celu odtworzenia stanu, jaki miał miejsce przed zaistnieniem szkody, poszkodowany musi ponieść nakłady pełnowartościowe (zakup nowych materiałów i usług). Nie wykonuje się remontów ze zużytych materiałów i usług. W tej sytuacji, brak podstaw do stosowania wskaźnika zużycia budynku do określenia wartości początkowej budynku (ten wymóg został spełniony już w chwili ustalenia sumy ubezpieczenia według wartości rzeczywistej) jak i do kwoty odszkodowania (chodzi bowiem o to, ile realnie musi wydatkować poszkodowany dla przywrócenia stanu poprzedniego).

Uwzględnienie faktycznego zużycia budynku odnosi się wyłącznie do jego zużycia w czasie od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności ubezpieczyciela do dnia szkody, a nie do całkowitego stopnia zużycia. Tym samym hipotetyczne koszty takiej odbudowy są limitowane tylko przez uzgodnioną sumę ubezpieczenia, a nie każdorazowo pomniejszone o współczynnik odpowiadający faktycznemu zużyciu budynku.

Pomniejszanie wysokości odszkodowania wyliczonego jako koszty przywrócenia przedmiotu ubezpieczenia do stanu poprzedniego o współczynnik odpowiadający jego wcześniejszemu zużyciu pozostaje w sprzeczności z istotą tego sposobu wyliczenia szkody. Stosowanie takiego zabiegu rachunkowego mogłoby być hipotetycznie zasadne jedynie

wówczas, gdyby wyraźnie przewidział to ustawodawca albo strony kształtujące treść konkretnego stosunku prawnego. Jeżeli poszkodowany rzeczywiście ponosiłby koszty odbudowy lub naprawy przedmiotu ubezpieczenia, koszty te nie byłyby niższe z tego powodu, że przedmiot ten wcześniej był w jakimś stopniu zużyty. Pomniejszenie hipotetycznych kosztów przywrócenia stanu poprzedniego o stopień zużycia byłoby swoistym, niekorzystnym dla poszkodowanego sposobem wyliczenia odszkodowania, stanowiącym hybrydę określenia odszkodowania metodą różnicy oraz metodą kosztorysową.

Ustalenie wysokości szkody w razie niepodjęcia odbudowy, naprawy lub remontu budynku wchodzącego w skład gospodarstwa rolnego (art. 68 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy) następuje z uwzględnieniem stopnia zużycia budynku; odszkodowanie wypłaca się w kwocie odpowiadającej wysokości szkody, nie większej jednak od sumy ubezpieczenia ustalonej w umowie. – por. uchwała SN z dnia 18 listopada 2015r. III CZP 71/15, opubl. Legalis, wyrok SN z dnia 16 października 2019r. II CSK 437/18, opubl. Legalis, wyrok SA w Rzeszowie z dnia 13 września 2012r. I ACa 233/12, opubl. Legalis, wyrok SA w Rzeszowie z dnia 13 lutego 2014r. I ACa 567/13, opubl. Legalis, wyrok SA w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2020r. I ACa 83/19, opubl. Legalis, wyrok SA we Wrocławiu I ACa 748/13, opubl. Legalis.

Szkoda niemajątkowa musi pozostawać w normalnym związku przyczynowym z wypadkiem w rozumieniu art. 361 § 1 kc – por. wyrok s.apel. w Lublinie z dnia 20 maja 2015r. w sprawie o sygn. akt I ACa 968/14, opubl. LEX nr 1770850, wyrok s.apel. w Białymstoku z dnia 8 kwietnia 2015r. w sprawie o sygn. akt I ACa 959/14, opubl. LEX nr 1667508, wyrok s.apel. w Warszawie z dnia 4 listopada 2014r. w sprawie o sygn. akt VI ACa 68/14, opubl. LEX nr 1624064, wyrok s.apel. w Łodzi z dnia 28 października 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 824/14, opubl. LEX nr 1554766, wyrok s.apel. w Lublinie z dnia 13 lutego 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 785/13, opubl. LEX nr 1469375.

W rozpoznawanej sprawie podstawę prawną odpowiedzialności pozwanego za szkodę doznaną przez powoda stanowiły przepisy art. 805 kc i art. 822 kc, a także przywołane przepisy art. 67 – 69 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2023.2500 – t.j. ze zm.).

Podstawową funkcją odszkodowania jest funkcja kompensacyjna polegająca na wyrównaniu szkody doznanej przez poszkodowanego i doprowadzeniu do takiej sytuacji, jak gdyby zdarzenie wywołujące szkodę nie nastąpiło. Dla maksymalnej realizacji wspomnianej funkcji, sposób naprawienia szkody został uregulowany w ten sposób, że od wyboru poszkodowanego zależy, czy naprawienie szkody powinno nastąpić przez przywrócenie stanu poprzedniego (restytucja naturalna), czy też przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej (art. 363 § 1 kc), z tym, że w ramach odpowiedzialności z tytułu ubezpieczenia wyłącznym sposobem naprawienia szkody jest odszkodowanie pieniężne (art. 822 § 2 kc, w zw. z art. 805 § 2 ust 1 kc i art. 13 w/w ustawy oraz art. 363 § 2 kc). Skoro odszkodowanie pieniężne ma pełnić taką samą funkcję jak przywrócenie do stanu poprzedniego, to jego wysokość powinna pokryć wszystkie celowe i ekonomicznie uzasadnione wydatki niezbędne dla przywrócenia stanu poprzedniego uszkodzonego mienia pozostające w normalnym związku przyczynowym ze zdarzeniem powodującym szkodę. Co do zasady otrzymania odszkodowania nie warunkuje uprzednie dokonanie koniecznych napraw, a nawet brak takiego zamiaru po stronie poszkodowanego. Przepisy ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych nie formułują także wymogu przeznaczenia odszkodowania na odtworzenie budynku identycznego ze zniszczonym. Byłoby to sprzeczne z ogólną zasadą, zgodnie z którą poszkodowany nie ma obowiązku rzeczywistego naprawienia szkody w zamian za uzyskane świadczenie, służy mu natomiast, w myśl art. 363 § 1 kc, prawo wyboru formy naprawienia szkody. Artykuł 68 ust. 1 pkt 2 w/w ustawy nie reguluje sposobu naprawienia szkody, a tylko jeden ze sposobów ustalenia jej wysokości. Nakłada na ubezpieczyciela obowiązek ustalenia wysokości szkody metodą wybraną przez poszkodowanego i wypłaty odszkodowania, którego wysokość nie przekroczy wartości potrzebnych do odtworzenia budynku zniszczonego, według jego wymiarów, konstrukcji, materiałów i wyposażenia (por. wyrok SN z dnia 27 kwietnia 2017 r., sygn. akt IV CSK 397/16, opubl. Legalis). Koszty i wydatki poniesione przez poszkodowanego w celu usunięcia szkody nie determinują w sposób bezwzględny wysokości odszkodowania. W przypadku podjęcia odbudowy, naprawy lub remontu budynku podstawą ustalenia odszkodowania pozostaje kosztorys, który podlega jednak weryfikacji przez zakład ubezpieczeń, a w razie sporu sądowego – przez sąd (por. wyrok SA w Łodzi z dnia 10 marca 2016 r., sygn. akt I ACa 1299/15, opubl. Legalis).

W rozpatrywanej sprawie każda ze stron postępowania przedłożyła własne kosztorysy, w których wyliczenia szkody były różne, wobec powyższego należało zasięgnąć opinii biegłego rzeczoznawcy w dziedzinie budownictwa.

Tym samym istota sporu w niniejszej sprawie sprowadza się z jednej strony do ustalenia kosztów naprawy uszkodzeń powstałych w wyniku zdarzenia z dnia 17 lutego 2022r., a także do rozstrzygnięcia zarzutu pozwanego o konieczności potrącenia od ustalonej wartości szkody stopnia zużycia budynku, które zostały zastrzeżone w polisie seria (...).

W świetle przedstawionych okoliczności Sąd oparł się przy ustalaniu wysokości szkody na opinii biegłego sporządzonej w postępowaniu sądowym, która nie została skutecznie zakwestionowana przez żadną ze stron.

Biorąc pod uwagę parametry do kosztorysowania właściwe dla okresu powstania szkody, które zostały przyjęte na podstawie opublikowanych na I kwartał 2022r. opracowań autorstwa (...) wartość szkody wyniosła łącznie kwotę 47.861,18zł.

Należało przy tym uwzględnić stopień zużycia budynków na nieruchomości powoda w okresie od daty objęcia ubezpieczeniem przez pozwanego do momentu powstania szkody, który wynosi – 0,16%.

W odniesieniu do podniesionego przez pozwanego zarzutu pomniejszenia przyznanych powodowi kosztów robót naprawczych o ustalony w polisie stopień zużycia budynku, należy wskazać, iż w ocenie Sądu, na co już wskazywano wyżej wykładnia przepisów art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy oraz art. 70 ust. 2 pkt 1 w/w ustawy nie przewiduje obniżenia należnego powodowi odszkodowania o procent technicznego zużycia budynku istniejący w chwili zawarcia przez strony umowy ubezpieczenia.

Zgodnie z art. 59 w/w ustawy rolnik jest obowiązany zawrzeć umowę ubezpieczenia budynku wchodzącego w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych. Należy podkreślić, iż ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych zawiera, między innymi, bezwzględnie obowiązujące przepisy dotyczące ubezpieczeń budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, które kreują pewne odrębności w stosunku do przepisów ogólnych, dotyczących umów ubezpieczenia, zawartych w kodeksie cywilnym (art. 805 kc i n.).

Odrębności te dotyczą chociażby sposobu określania sumy ubezpieczenia i wartości powstałej szkody. Zgodnie z art. 70 ust. 1 w/w ustawy, sumę ubezpieczenia, odrębnie dla każdego budynku rolniczego, ustala ubezpieczający z zakładem ubezpieczeń, a nadto ust. 2 pkt. 1 art. 70 ustawy wskazuje, że suma ubezpieczenia budynku rolniczego może odpowiadać wartości rzeczywistej tego budynku, przez którą rozumie się wartość budynku w stanie nowym w dniu zawarcia umowy, pomniejszoną o stopień zużycia budynku rolniczego, jeśli przedmiotem ubezpieczenia nie jest budynek nowy.

Właśnie w taki sposób została ustalona suma ubezpieczenia w umowie zawartej pomiędzy stronami niniejszego postępowania. To suma ubezpieczenia określona w oparciu o rzeczywistą wartość budynku ma więc w założeniu odzwierciedlać stan budynku, bowiem podlega stosownemu zmniejszeniu do procentowego zużycia technicznego budynku. Należy także podkreślić, iż nawet jeśli szkoda powstała w budynku, rozumiana jako koszt naprawy tego budynku udokumentowany kosztorysem, byłaby większa niż suma ubezpieczenia, to poszkodowany i tak nie uzyskałby odszkodowania większego, niż określona suma ubezpieczenia.

W ocenie Sądu zatem to przepis art. 70 w/w ustawy stanowi swoiste zabezpieczenie przed ewentualnym bezpodstawnym wzbogaceniem poszkodowanego.

Suma ubezpieczenia odpowiadająca rzeczywistej wartości budynku, przez którą rozumie się wartość w stanie nowym w dniu zawarcia umowy, pomniejszoną o stopień zużycia budynku rolniczego, uwzględnia już spadek wartości danego budynku z uwagi na jego zużycie i tym samym zabezpiecza fiskalne interesy zakładów ubezpieczeń.

W ocenie Sądu przyjęta przez pozwanego metoda określenia wartości szkody zakładająca zmniejszenie przyznanych powodowi kosztów robót naprawczych o ustalony w polisie stopień zużycia technicznego budynku od daty posadowienia tego budynku, do dnia powstania szkody, jest wynikiem błędnej wykładni art. 68 ust. 1 pkt. 2 w/w ustawy.

Zgodnie z 68 ust. 1 pkt. 2 w/w ustawy „wysokość szkody ustala się na podstawie kosztorysu wystawionego przez podmiot dokonujący odbudowy lub remontu budynku, odzwierciedlającego koszty związane z odbudową lub remontem, określone zgodnie z obowiązującymi w budownictwie zasadami kalkulacji i ustalania cen robót budowlanych – przy uwzględnieniu dotychczasowych wymiarów, konstrukcji, materiałów i wyposażenia; jeżeli suma ubezpieczenia została ustalona według wartości rzeczywistej, uwzględnia się również faktyczne zużycie budynku od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń do dnia powstania szkody.”

Treść tego przepisu prowadzi do wniosku, iż określona w kosztorysie wysokość szkody, może być pomniejszona jedynie o faktyczne zużycie techniczne budynku do jakiego doszło pomiędzy dniem objęcia budynku ubezpieczeniem, a dniem powstania szkody.

W konsekwencji wbrew twierdzeniom pozwanego art. 68 ust. 1 pkt. 2 ustawy nie daje podstaw do pomniejszenia wartości szkody wyliczonej na podstawie kosztorysu, o stopień zużycia budynków wskazany w umowie ubezpieczenia.

Jakkolwiek faktycznie sposób sformułowania cytowanego przepisu nie jest fortunny i może prowadzić do różnej interpretacji, niemniej uwzględniając pozostałe przepisy przedmiotowej ustawy, jak również wykładnię celowościową przepisu art. 68 ust. 1 pkt. 2 ustawy, nie ma podstaw do uznania, iż zasadnym jest pomniejszenie odszkodowania o stopień zużycia budynku określony w treści polisy, czego w niniejszej sprawie domagała się strona pozwana.

Należy przy tym podkreślić, iż art. 68 ust. 1 pkt. 2 ustawy wskazuje na konieczność uwzględnienia w kosztorysie dotychczasowych wymiarów, konstrukcji, materiałów i wyposażenia budynku, stąd rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie oparto na wyliczeniach poczynionych przez biegłą z uwzględnieniem poczynionych powyżej uwag.

Z tej przyczyny rozstrzygając niniejszą sprawę Sąd oparł się na kosztach robót naprawczych ustalonych przez biegłego w dziedzinie budownictwa w opinii sporządzonej na potrzeby niniejszej sprawy.

Przewidziane w zdaniu drugim (od średnika) art. 68 ust. 1 pkt 2 w/w ustawy uwzględnienie faktycznego zużycia budynku odnosi się wyłącznie do jego zużycia w czasie od dnia rozpoczęcia odpowiedzialności ubezpieczyciela do dnia szkody, a nie do całkowitego stopnia zużycia.

W ocenie Sądu, gdyby celem ustawodawcy było uzależnienie wysokości odszkodowania za szkody w budynkach rolniczych zarówno od stopnia zużycia tego budynku określonego w umowie, jak i powstałego pomiędzy dniem zawarcia umowy a powstaniem szkody, to w sposób jasny dałby temu wyraz w treści tego przepisu lub w treści przepisu art. 69 w/w ustawy, w którym został wskazany przypadek kiedy zmniejsza się wysokość odszkodowania.

Przyjęta przez pozwanego interpretacja przepisu art. 68 ust. 1 pkt. 2 w/w ustawy prowadzi w istocie do pokrzywdzenia poszkodowanego i bezzasadnego pomniejszenia przyznanego mu odszkodowania, co narusza zasadę ekwiwalentności świadczeń stron umowy ubezpieczenia. Nie można też uznać, aby ubezpieczony został wzbogacony w wyniku zapłaty odszkodowania odpowiadającego rzeczywistym kosztom poniesionym w celu przywrócenia poprzedniego stanu budynków. Zawsze bowiem granicę świadczenia ubezpieczyciela stanowi suma ubezpieczenia, a zasadą jest wypłacanie odszkodowania w kwocie nie wyższej od poniesionej szkody – por. wyrok SO w Kaliszu z dnia 7 lipca 2022r. w sprawie o sygn. akt II Ca 469/22.

Z podanych wyżej względów Sąd, przy uwzględnieniu rzeczywistej wartości szkody w nieruchomości powoda i pomniejszeniu tej należności o wartość świadczenia przekazanego powodowi w ramach postępowania likwidacyjnego, zasądził od pozwanego na rzecz powoda łącznie kwotę 30.261,88zł (47.861,18zł – 17.599,30zł).

Odszkodowanie, przysługujące z umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za powstałe szkody obejmuje także koszty ekspertyzy wykonanej na zlecenie poszkodowanego na etapie przedsądowym.

W związku z powyższym powód był również uprawniony do uzyskania zwrotu kosztów poniesionych z tytułu sporządzenia przedsądowej prywatnej ekspertyzy w sytuacji dochodzenia należności od pozwanego.

Dokonana przed wszczęciem postępowania sądowego i poza zabezpieczeniem dowodów ekspertyza była bowiem istotną przesłanką zasądzenia odszkodowania, a w takim wypadku koszt ekspertyzy stanowi szkodę ulegającą naprawieniu (art. 361 kc).

Charakter odpowiedzialności pozwanego uzasadnia przyjęcie, że obok bezpośrednich skutków, w ramach normalnego związku przyczynowego, mogą znajdować się pośrednie działania, powodujące uszczerbek majątkowy związany ze zdarzeniem powodującym szkodę (stratę), która także powinna być wyrównana. Takim działaniem jest pozyskanie materiału dowodowego opartego o wiedzę specjalną oraz profesjonalnej pomocy prawnej, aby postępowanie przeprowadzone zostało sprawnie i fachowo, bez konieczności uruchamiania drogi sądowej. Koszty tak pozyskanego dokumentu mieszczą się w pojęciu szkody powoda, a tak poniesione wydatki finansowe powoda na etapie przedsądowego dochodzenia roszczeń pozostają w związku przyczynowym z działaniem pozwanego i jego odpowiedzialnością (por. art. 361 kc i art. 363 kc).

W tym miejscu należy wskazać, iż obowiązkiem stron postępowania było w ramach procesu przed Sądem przytoczenie okoliczności faktycznych, z których wywodzą roszczenia (art. 187 § 1 pkt 2 kpc) i wskazanie na dowody, których przeprowadzenie potwierdzi zasadność ich twierdzeń o faktach (art. 232 kpc i art. 6 kc).

Zgodnie z zasadami procesu cywilnego ciężar gromadzenia materiału dowodowego spoczywa na stronach (art. 232 kpc., art. 3 kpc, art. 6 kc). Jego istota sprowadza się do ryzyka poniesienia przez stronę ujemnych konsekwencji braku wywiązania się z powinności przedstawienia dowodów. Skutkiem braku wykazania przez stronę prawdziwości twierdzeń o faktach istotnych dla sprawy jest tylko to, że twierdzenia takie zasadniczo nie będą mogły leżeć u podstaw sądowego rozstrzygnięcia. Strona, która nie udowodni przytoczonych twierdzeń, utraci korzyści, jakie uzyskałaby aktywnym działaniem (por. wyrok s.apel w Białymstoku z dnia 28 sierpnia 2014r. w sprawie o sygn. akt I ACa 286/14, opubl. LEX nr 1511625).

O roszczeniu ubocznym orzeczono w oparciu o treść art. 481 § 1 i 2 - 2⁴ kc.

Odsetki na podstawie art. 481 kc należą się jeżeli zobowiązany nie płaci należnego odszkodowania w terminie wynikającym z przepisu szczególnego – art. 817 § 1 kc lub art. 455 kc.

Sąd miał przy tym również na względzie treść art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2023.2500 – t.j.), gdyż powołany przepis nakłada na ubezpieczyciela obowiązek spełnienia świadczenia najdalej 30. dnia od daty otrzymania zawiadomienia o szkodzie. Ustanawiając krótki termin spełnienia świadczenia ustawodawca wskazał na konieczność szybkiej i efektywnej likwidacji szkody ubezpieczeniowej. Po otrzymaniu zawiadomienia o wypadku Fundusz – jako profesjonalista korzystający z wyspecjalizowanej kadry i w razie potrzeby z pomocy rzeczoznawców (art. 355 § 2 kc) - obowiązany jest do ustalenia przesłanek swojej odpowiedzialności, czyli samodzielnego i aktywnego wyjaśnienia okoliczności wypadku oraz wysokości powstałej szkody.

O kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 – 1¹ i 3 kpc w zw. z § 2 pkt 5 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2023.1935 – t.j.) oraz w oparciu o treść art. 13 ust. 1 i art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. 2023.1144 – t.j. ze zm.) i art. 1 ust. 1 pkt 2 i art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej (Dz. U. 2023.2111 – t.j.).

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w sentencji wyroku.

sędzia Michał Włodarek